

روزنامه جوان | شماره ۴۴۲۰

استراتیژی

دکتر سید نعمت‌الله عبدالرحیم‌زاده

«ای آن اس آر پهانت» نام زیر دریایی هند است که این کشور آن را روز ۱۵ دسامبر از بندر ویشاک پاتنام و با همراهی بالگردها به آب انداخت. قرار است آر پهانت در این مرحله از زمون دستگاه‌های خود را پشت سر بگذارد و بعد نوبت به ازمون فرورفتن به زیر آب و ازمون تسلیحاتی می‌رسد. پیش‌بینی می‌شود که اگر تمام این ازمون‌ها موفق باشد، آر پهانت تا دو سال دیگر آماده می‌شود تا در خدمت نیروی دریایی هند قرار گیرد. نکته مهم و اصلی در مورد آر پهانت این است که قدرت آن با سوخت هسته‌ای است و هر چند که هند پیش از این یک زیر دریایی هسته‌ای در اختیار داشت اما آر پهانت نخستین زیر دریایی هسته‌ای ساخت هند است که می‌تواند ۴ کلاهک هسته‌ای با برد ۳ هزار و ۵۰۰ کیلومتر را با خود حمل کند. به این ترتیب، هند با ساخت و استفاده از آر پهانت گام بلندی را برای توانمندی نظامی خود برداشته است. نوسازی توان نظامی از جمله برنامه‌های اصلی است که دولت‌های مختلف این کشور در یکی دو دهه گذشته از وظایف خود می‌دانستند اما به نظر می‌رسد که دولت ملی گرای ناراندرامودی این برنامه را با تعریف خاص خود به پیش می‌برد. آر پهانت می‌تواند نماد تعریف خاص این دولت باشد که در صورت ادامه، دولت مودی علاوه بر تأمین اهداف استراتژیک کشورش از بازسازی نیروی نظامی، از سمت و سوی نوسازی نیروی نظامی برای کمک به اقتصاد داخلی کشور هم بهره برد.

سیاست گذشته

راما لاکشمی در ۱۶ نوامبر مقاله‌ای را در روزنامه امریکایی واشنگتن پست منتشر کرد با این عنوان: هند بزرگ‌ترین واردکننده سلاح است اما تلاش می‌کند تا صادرکننده بزرگی هم بشود. عنوان مقاله گویای مطلب است. هند از نظر لاکشمی با هزینه‌های بالای واردات سلاح از جمله یک میلیارد دلار خرید جنگنده از جمله بزرگ‌ترین کشورهای واردکننده جهان است. دولت ملی گرای جدید در ماه آگوست تصمیمی دیگر گرفت و به عقیده لاکشمی، با تغییر درخواست خرید جنگنده‌های بالگرد در مقابل ساخت آنها در داخل کشور باعث تعجب همه شد. علاوه بر این، دولت در ماه‌های اخیر دو پیشنهاد دیگر را برای خرید هواپیمای مسافربری و زیردریایی رد کرد تا آن‌که آنها را در داخل بسازد. لاکشمی در ادامه می‌نویسد: این بخشی از فشار بلندپروازانه جدید از سوی دولت ناراندرامودی برای توسعه صنعت نظامی داخلی است در چارچوب ابتکار بزرگ‌تر مودی در سرتاسر کشور که خوانده می‌شود «ساخت هند». ابتکار مودی با توجه به دخل و خرجی که نوسازی نظامی هند برای اقتصاد این کشور به بار می‌آورد قابل توجه است.

هند برای نوسازی نظامی خود هزینه قابل توجهی را در نظر گرفته، ۱۴ درصد از کل آمار جهانی واردات سلاح این آمار بیش از سه برابر هزینه‌ای است که چین برای واردات در نظر گرفته که بسا در نظر گرفتن هزینه ۱۲۰ میلیارد دلاری طی ۷سال آینده، باید گفت برنامه نوسازی در کشور به روی دست سرمایه‌گذاران خارجی نکرده می‌گذارد. معلوم است که هزینه‌به نفع شرکت‌های اسلحه‌سازی در خارج از هند است که در میان این، سود شرکت‌های امریکایی قابل توجه است. هند در سه سال گذشته قریب به ۱۴ میلیارد دلار واردات سلاح داشته که امریکای ۵ میلیارد دلار، نخستین مقام صادرکننده سلاح به این کشور و داشته و روسیه با کمی بیش از ۴ میلیارد دلار بعد امریکا در مقام دوم قرار داشته است. این یک

دورنما

روح‌الله صالحی

ارتش، این بار دولت ترکیه روزنامه‌هاومطبوعات مخالف را از دم تیغ گذراند تا با په‌های اشکبک دولت نوحعثمانی رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه بیش از پیش مستحکم‌تر شود.

یک سال پیش همین روزها بود که دولت ترکیه با افشای بزرگ‌ترین پرونده فساد مالی در تاریخ این کشور شروع به قلع و قمع مخالفان داخلی کرد وبا بر کناری هزران نفر از افسران ارتش و نیروهای پلیس وهمچنین بر کناری برخی مقامات دولتی نزدیک به حزب عدالت وتوسعه به رهبری اردوغان که آن زمان نخست‌وزیر بود، به‌طور موقت توانسته مخالفتش را سر جای خود بینداند.اسمال نیز در آستانه سالگردافشایگری مالی، مسئولان و کارکنان روزنامه‌هاومطبوعاتی را که به‌زعم اردوغان از طرف‌فدازان فتح‌الله گولن (رهبر معنوی جنبش گولن و حزب خدمت) هستند، دستگیر کرد تا آخرین بازماندگان از طرف‌فدازان گولن را نیز ساکت کرده و با طیب خاطر به سیاست‌های اقتدار گرایانه خودادامه دهد.

اردوغان اکنون به عنوان رئیس‌جمهور در کاخ جدید اقامت گزیده و به خود اجازه می‌دهد با تغییر قوانین، اختیارات پلیس را افزایش داده و روزنامه‌نگاران منتقد دولت را در جایگاه‌مته‌م‌بشاند. یک‌شنبه‌هفته گذشته بود که نیروهای امنیتی ترکیه به دستور دولت به‌دفعر شبکه تلویزیونی زمان و روزنامه وابسته به این شبکه که نام تودی زمان حمله کردند و ۲۵ روزنامه‌نگار را بازداشت کردند. بازداشت‌شدگان همگی از طرف‌فدازان فتح‌الله گولن هستند و در یک سال گذشته پرونده فساد مالی مسوومان کابینه اردوغان را در رسانه‌ها پیگیری می‌کردند. دستگیری چندتن از روزنامه‌نگاران و فعالان رسانه‌ای وابسته به گولن نقطه اوج در گیری‌های دامنه‌دار و عمیقی است که طی دو سال گذشته بین حزب عدالت و توسعه و اشگران گولن به‌وقوع پیوسته و هر چند مدت‌ها، امنیتی سنگینی برای هر دو طرف داشته است.

این اقدام در راستای عملیات گسترده و هم‌زمان پلیس ترکیه در استانبول و چند استان دیگر این کشور علیه چندین مرکز متعلق به روزنامه‌نگاران هوادار فتح‌الله گولن

تغییر قابل توجه در برنامه واردات سلاح هند است زیرا

این کشور به‌طور سنتی از مشتریان اصلی سلاح روسی بود و در گذشته قریب به ۶۰درصد سلاح مورد نیاز خود را از روسیه تأمین می‌کرد. توجه به شرکت‌های امریکایی را می‌توان در روایتی دانست که هند طی سال‌های اخیر و به خصوص در دوران ریاست جمهوری باراک اوباما با امریکا برقرار کرده است. در واقع، هند خرید سلاح خود را از دید سیاست خارجی تنظیم کرده تا آن‌که با دخالت دادن شرکت‌های امریکا در برنامه نوسازی نظامی توازن بین قدرت‌های خارجی را حفظ کرده باشد. حالا مودی قصد تغییر این سیاست به نفع صنایع نظامی داخلی را دارد.

توجه به صنایع داخلی

مودی در ماه آگوست طی برگزاری جشن به مناسبت ساخت ناو جنگی داخلی گفت که ما از روی هندى آن سادات خود که تجهیزات دفاعی را صادر می‌کنند حتی گفت که می‌خواهد این هدف را در همین چند سال تأمین کند. او برای تحقق این هدف و در گام نخست مجوزهای سخت‌گیرانه‌ای رالغو کرد که در مورد ساخت ۶۰درصد از اقدام مورد نیاز نظامی به کار می‌رفت تا آن‌که بخش خصوصی بهتر از گذشته توان سرمایه‌گذاری در صنایع نظامی را داشته باشد. او در گام بعدی به سرمایه‌گذاری خارجی توجه کرد و محدودیت‌های بیشتری را برای توجه سرمایه‌گذاران خارجی نکرده. آمیتیا کانت، دبیر بخش سیاست‌های صنعتی و توسعه از وزارت صنعت و تجارت هند، می‌گوید: «ما می‌خواهیم صنایع نظامی جهان به هند بیایند نه برای اینکه سلاح به ما بفروشند بلکه برای تولید و صادرات سلاح به دیگر کشورها بیایند». هند در این راستا از ماه می سلسله گفت‌وگوهایی با امریکا برای همکاری در زمینه تولید مشترک سلاح مثل موشک‌های هدایت‌شونده ضد

وقتی که گفته می‌شود واردات نظامی هند سه برابر چین است، نکته قابل توجهی مطرح می‌شود. چین در سال‌های اخیر از واردکنندهای بزرگ سلاح بود اما با توسعه صنایع داخلی توانست از حجم واردات نظامی خود به مقدار قابل توجهی بکاهد. انستیتیوی تحقیقات در امر حلیع، مستقر در استکهلم سوئد، در گزارش ماه مارس اعلام کرد که چین طی سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۳ ۶۰درصد از واردات سلاح را به میزان ۶درصد افزایش داده که به این ترتیب، توانسته بعد از آلمان با داشتن ۱درصد در مقام چهارم جهان قرار بگیرد. این بازار در حالی است که چین تا پیش از این جایگاهی در مقام صدرات سلاح نداشت و تنها می‌توانست تسلیحاتی کم‌اهمیت صادر کند. به نظر این انستیتوی، چین سعی کرده تا وابستگی به تولیدات خارجی را روز به روز کمتر کند و به جای آن تولیدات نظامی خود را گسترش داده است. حالا مودی همین نسخه را برای نوسازی نظامی خود در نظر گرفته است و به نظر می‌رسد که به نحو بلند پروازانه‌ای ششم به ترفی چن طی چهار سال در بازار تسلیحات دارد تا آن‌که بتواند کشور خود را هم از

مسیر پر تنش اردوغان به سمت نوحثمانی‌گری

صورت گرفت. این دستگیری‌ها در شرایطی است که ترکیه در یک سال گذشته با یک چالش بزرگ سیاسی مواجه شده است و از نظر تعداد روزنامه‌نگاران زندانی در دهه اول کشورهای دنیااست. دولت ترکیه، فتح‌الله گولن را متهم به هدایت دولت موازی می‌کند و خواستار استرداد او از امریکا به این کشور است. گولن پس از کودتای سفید ارتش در سال ۱۹۹۷ علیه دولت اسلام‌گرای نجم‌الدین ارکان، نخست‌وزیر وقت ترکیه، در یک تبعید خودخواسته در سال ۱۹۹۹ به امریکارفت و در ایالت نیویورک اقامت گزید. اردوغان پیشتر تهدید کرده بود دست‌های دولت موازی را قطع خواهد کرد. اصطلاح دولت موازی سالال گذشته هم‌زمان با افشای پرونده فساد مالی گسترده در سوی بخشی از نیروهای امنیتی و دستگاه قضایی ترکیه در ادبیات سیاسی اردوغان رایج شد. او معتقد بود که طرف‌فدازان گولن قصد دارند کودتایی علیه دولت ترتیب دهند. اردوغان پس از دستگیری روزنامه‌نگاران گفت که این عملیات بخشی از پاسخ الزامی به عملیات کثیف توسط دشمنان سیاسی است و انتقادهای اتحادیه اروپا را؛ این اقدام را بی‌جا خواند.

این اقدام دولت، واکنش‌های بسیاری را در داخل و خارج از ترکیه به دنبال داشت و دهه‌ها تن از روزنامه‌نگاران و هواداران شبکه تلویزیونی زمان با تجمع در مقابل دفتر این شبکه به دستگیری روزنامه‌نگاران اعتراض کردند. همچنین دیدبان حقوق بشر با‌ذات گسترده روزنامه‌نگاران و مخالفان در ترکیه را اقدامی در جهت سرکوب رسانه‌های منتقد عنوان کرده است. این سازمان دولت ترکیه را موظف دانسته که اسناد مربوط به متهم کردن بازداشت‌شدگان به تلاش برای سرنگونی دولت را ارائه کند.

بانگهی به سیاست‌های سسال‌های اخیر اردوغان، به نظر می‌رسدوی اروپاهای بزرگ‌تری از احیای امپراتوری عثمانی دارد. هرچند اردوغان توانسته تاحد زیادی دست طرف‌فدازان گولن را از منابع اطلاعاتی پلیس و دستگاه قضایی ترکیه کوتاه کند اما خطر کامل هنوز رفع نشده است و طرف‌فدازان گولن در همه ادارات دولتی، هر چند به‌طور محدود نفوذ دارند. به همین خاطر، نیروهای امنیتی ترکیه این بار روزنامه‌نگاران نزدیک به جنبش گولن را هدف قرار دادند تا رسانه‌های مختلف را که حقایق مربوط به فساد و اقتدار گرای

چهارگاه

سروسین‌املل۸۸۴۹۸۴۴

دهلی نو به صادرات تسلیحاتی فکر می‌کند

خیز نظامی هند برای عبور از دیوار چین

تاتک، سیستم‌های لازم برای هواپیمایا بر ناوهاپیمابر هواپیماهای بدون سرنشین داشته‌اند. راهول اس مادهاوان، مدیر هوافضا و سیاست دفاعی در شورای بازار گانی امریکا هند در واشنگتن، ضمن اعلام این خبر می‌گوید که موضوع تنها در طرح چنین پیشنهادهایی نیست، اگر شما نگاهی به فناوری مطرح از سوی امریکا بیندازید، می‌بینید که هند اکنون تقریباً بخشی از کشورهای عضو ناتو شده است. اگر این حرف مادهاوان درست باشد باید گفت که هند هم در توجه به صنایع داخلی و هم در نحوه پیشبرد این توجه راهبرد قدیمی از رقابت با چین را در نظر گرفته است.

راهبرد رقابت با چین

وقتی که گفته می‌شود واردات نظامی هند سه برابر چین است، نکته قابل توجهی مطرح می‌شود. چین در سال‌های اخیر از واردکنندهای بزرگ سلاح بود اما با توسعه صنایع داخلی توانست از حجم واردات نظامی خود به مقدار قابل توجهی بکاهد. انستیتیوی تحقیقات در امر حلیع، مستقر در استکهلم سوئد، در گزارش ماه مارس اعلام کرد که چین طی سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۳ ۶۰درصد از واردات سلاح را به میزان ۶درصد افزایش داده که به این ترتیب، توانسته بعد از آلمان با داشتن ۱درصد در مقام چهارم جهان قرار بگیرد. این بازار در حالی است که چین تا پیش از این جایگاهی در مقام صدرات سلاح نداشت و تنها می‌توانست تسلیحاتی کم‌اهمیت صادر کند. به نظر این انستیتوی، چین سعی کرده تا وابستگی به تولیدات خارجی را روز به روز کمتر کند و به جای آن تولیدات نظامی خود را گسترش داده است. حالا مودی همین نسخه را برای نوسازی نظامی خود در نظر گرفته است و به نظر می‌رسد که به نحو بلند پروازانه‌ای ششم به ترفی چن طی چهار سال در بازار تسلیحات دارد تا آن‌که بتواند کشور خود را هم از

ثبات وامنیت در هر کشوری را شاید بتوان اساسی‌ترین و حیاتی‌ترین نیاز برشمرد. تزلزل امنیتی و سیاسی در هر کشوری در همسایگان آن و در سطح منطقه تأثیرگذار است لذا برقراری امنیت و ثبات بسیار ضروری است. سال‌هاست که عراق از ناامنی و بی‌ثباتی رنج می‌برد و کشورهای همسایه به آن مخصوصاً ایران را به‌طور مستقیم و غیرمستقیم در این معضل سهیم کرده است. ترده شهروندان ایرانی برای زیارت اماکن متبر که و تأمین امنیت آنان یکی از اصلی‌ترین نیاز ایران برای برقراری امنیت در عراق است. از سویی دیگر جمهوری اسلامی ایران بنابر گفتمان انقلابی خود وظیفه سنگین و در عین حال راهبردی حمایت از شیعیان عراق و نیز اهل تسنن طرفدار انقلاب اسلامی را بر خود لازم می‌داند. لذا در این نوشتار سعی شده راهکارهایی برای برقراری امنیت و ثبات در عراق که امنیت منطقه را تحت الشعاع خود قرار داده، ارائه شود.

رویکرد

علی‌ساجد

نقشه راه امنیت در جغرافیای پر تنش عراق

ثبات وامنیت در هر کشوری را شاید بتوان اساسی‌ترین و حیاتی‌ترین نیاز برشمرد. تزلزل امنیتی و سیاسی در هر کشوری در همسایگان آن و در سطح منطقه تأثیرگذار است لذا برقراری امنیت و ثبات بسیار ضروری است. سال‌هاست که عراق از ناامنی و بی‌ثباتی رنج می‌برد و کشورهای همسایه به آن مخصوصاً ایران را به‌طور مستقیم و غیرمستقیم در این معضل سهیم کرده است. ترده شهروندان ایرانی برای زیارت اماکن متبر که و تأمین امنیت آنان یکی از اصلی‌ترین نیاز ایران برای برقراری امنیت در عراق است. از سویی دیگر جمهوری اسلامی ایران بنابر گفتمان انقلابی خود وظیفه سنگین و در عین حال راهبردی حمایت از شیعیان عراق و نیز اهل تسنن طرفدار انقلاب اسلامی را بر خود لازم می‌داند. لذا در این نوشتار سعی شده راهکارهایی برای برقراری امنیت و ثبات در عراق که امنیت منطقه را تحت الشعاع خود قرار داده، ارائه شود.

را تشکیل می‌دهند و با عنایت به مخالفت کشورهای سسنی منطقه با قدرت‌گیری آنان، نوعی همبستگی با ایران دارند و خواهند داشت.

راهکارهای برقراری امنیت در عراق

با عنایت به موارد فوق می‌توان پیشنهادات ذیل را ارائه کرد:

۱- نخستین اقدامی که در مسیر ایجاد امنیت و ثبات پایدار در عراق باید صورت گیرد کمک به ایجاد یک دولت مقتدر برای جلوگیری از دخالت‌های قدرت‌هایی‌است که به دنبال تضعیف عراق و به غارت بردن ثروت‌های ملی آن هستند. تنها با یک قدرت برآمده از اراده مردم عراق است که در مقابل دخالت‌های خارجی می‌تواند ایستد.

۲- افزایش سطح آگاهی سیاسی و اجتماعی مردم راه دیگری است که باید مورد توجه قرار گیرد. ارتقای بینش شهروندان عراق برای پذیرش یک مسئول مقتدر از طرق دموکراتیک هر چند دشوار به نظر می‌رسد اما با انجام اقدامات فرهنگی و نه نظامی، در درازمدت قابل دستیابی است. بنا به دلایل فرهنگی عراق عرصه نا‌ارامی است و حل این معضلات کاملاً ضروری است هر چند نیازمند زمان طولانی باشد.

عراق از جمله کشورهایی است که می‌توان آن را مصداق بارز خنوت و کتمکش‌های قومی-زبانی و مذهبی در دهه اول هزاره سوم میلادی است. استمرار خنوت‌تها و تشدید آنها، رؤیای ایزدسیمن و نیروهای ائتلاف به رهبری امریکابرای دموکراسی در این کشور را به باس و ناامیدی مبدل ساخته و نشان داده است که دموکراسی از لوله نمدهند. حضور امریکا و سایر کشورهای ائتلافی خود بوده و حضور خود را به بهانه دیگری توجیه نموده‌اند. حضور امریکا و سایر کشورهای ائتلافی در عراق اگرچه دیکتاتوری صدام و نظام بعثی را ساقط کرد، اما باعث ایجاد و تشدید مشکلات بسیاری در ابعاد مختلف زندگی اجتماعی مردم عراق و بر خلاف ادعای امریکایی‌ها شد.

دوم: کشورهای مر جمع عربی و ترکیه: هر

و منطقه دارد.

بر اساس مدل جغرافیایی هاگت، عراق ۸ منبع مهم جغرافیایی تنش؛ از میان ۱۲ منبع اصلی، را در درون دراست و از این ره، همواره به شکل بالقوه برای بروز تنش‌های جغرافیایی آمادگی دارد و این به‌نحو مؤثری، امنیت و ثبات در منطقه خلیج‌فارس را متأثر می‌سازد.

۴- انتخاب فردی برای اسکنداری سیاسی عراق که دارای پایگاه اجتماعی و سیاسی در میان همه جریانات سیاسی، اجتماعی و مردمی در این کشور باشد. عمده‌ترین مشکلی که عراق از آن رنج می‌برد عدم وجود چنین شخصی است. عملی نمودن این پیشنهاد در کوتاه مدت شاید ناممکن باشد اما در درازمدت قابل تحقق است. شاید گفته‌شود که تحقق چنین ایده‌هایی از لحاظ مالی و جانی بر هزینه است ولی به نظر می‌رسد دموکراسی و نهادینه کردن آن و برقراری حکومت دولتی مقتدر و باصلاحیت و ایجاد جامعه‌ای امن و پ ثبات پایدار هزینه‌بر است اما نتیجه‌امیدوار کننده آن ارزش دادن چنین هزینه‌هایی را دارد. هر چند در راستای تحقق دموکراسی و افزایش سطح فرهنگ مردم عراق، پس از سقوط صدام گام‌هایی برداشته شده است اما برای رسیدن به اهداف مذکور راه طولانی در پیش است.

با تفت نظری عمیق در ساختارهای سیاسی عراق، بعد از سقوط رژیم بعثی، می‌توان تغییرات به وجود آمده در نهادها و فرایندهای سیاسی را در کرد کرد. عراق با توجه به آنکه کمترین ظرفیت تجزیه‌به‌جای برای پذیرش دموکراسی دارد، مشکلات و چالش‌های فراوانی را در مسیر دموکراتیزاسیون کنار زده است. تدوین قانون اساسی، برگزاری انتخابات، پذیرش نظام تحزب، فدرالیسم، در نظر گرفتن حقوق اقلیت‌ها و مواردی از این دست را می‌توان از دستاوردهای دموکراسی عراق جدید نام برد. اما در این مسیر اشغالگر امریکایی و همپیمانانش و چه در مبارزه با گروه تروریستی داعش، بنا به درخواست و دولت و به منظور کمک به مردم و ایجاد اتحاد و یکپارچگی عراق صورت می‌گیرد. از سویی دیگر وجود اکثریت شیعه در عراق باعث شده که این کشور به عمق راهبردی ایران تبدیل شود.

شیعیان که به عنوان متحدان طبیعی ایران محسوب می‌شوند، اکثریت جمعیت عراق

چند این کشورها خود را به نفت نیازمند نمی‌بینند اما هدف مداخله آنان تقویت جریان اهل تسنن در برابر شیعیان و کنترل رشد و توسعه اندیشه انقلاب اسلامی و شیعیی است.

نگرانی جهان عرب از شکل‌گیری «هلال شیعی» یا «ژئوپلیتیک شیعی» بر این اساس است که در

وهله اول، پررنگ شدن نقش عنصر شیعی در ساختار قدرت منطقه با ایجاد زمینه‌های ائتلاف

بین ایران و عراق، ساختار قدرت و سیاست در منطقه را به ضرر جوامع سنی که حکومت‌ها را

در اختیار دارند، به هم می‌زند. در وهله دوم این ائتلاف در درون سرزمین‌هایی ایجاد می‌شود (ایران، عراق، سوریه و لبنان) که حکومت‌های مخالف نظم سنتی موجود در رأس قدرت قرار دارند و این اتصال استراتژیک تعادل قدرت را ضعیف‌تر این کشور در اتحادیه اروپا است. با وجود آنکه از موضوع پیوستن ترکیه به اتحادیه اروپا بیش از پنج دهه سپری شده، اما رهبران این اتحادیه همچنان در صدد تحمیل شرایط اتحادیه اروپا به ترکیه هستند. نظر معتقدان

است. عراق از زمان تأسیس جامعه عربی، به‌رغم داشتن اکثریت ۶۵درصدی شیعه، همواره توسط اهل تسنن اداره می‌شده و قدرت در دست آنان بوده است. حال برای قدرت‌های حامی تقویت اهل تسنن غیر قابل تحمل است که شیعیان در این کشور حکومت را در دست داشته باشند، ارائه حکومتی کاملاً موفق، و بسا قابلیت‌ها و مکاتیم‌دموکراتیک شفافه، برای شیعیان عراق سوق داده که ممکن است تبعات این امر ملان خوش‌رانیز بگیرد. اگرچه همه معادلات ظاهراً به نفع اردوغان است اما احیای امپراتوری نوحثمانی و بازگشت به این دوران باب میل همه مردم این کشور نیست و می‌تواند خیابان‌های استنبول، آنکارا و دیگر شهرهای ترکیه را صحنه آشوب‌های خیابانی غیر قابل مهار کند، چیزی که در سال‌های اخیر بارها شاهد آن بودیم. در عرصه خارجی نیز اردوغان با امید شدن از پیوستن به اتحادیه اروپا، درحکم بر سیاست خارجی ترکیه را تغییر داده و با دوری از سیاست تنش‌زدایی با کشورهای منطقه و دخالت در امور کشورهای مختلف چالش‌های جدیدی را پیش روی ترکیه قرار داده است که در نهایت موج‌گسترده‌ای از انتقادات منطقه‌ای و بین‌المللی را در پی خواهد داشت.